

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВАЦІВ  
ЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

3. Робоча програма навчальної дисципліни «Практика усного і писемного мовлення іспанської мови» / В. О. Березовський – К., 2017. – 32 с.
4. Cassani D. Enseñar lengua/D. Cassani, M. Luna, Gl. Sanz // Barcelona. – 1997. – 575 p.
5. Diccionario de términos clave de ELE / Centro Virtual Cervantes. [Електронний ресурс] – Режим доступу:  
[https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca\\_ele/diccio\\_ele/diccionario/comprendonauditiva.htm](https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/diccio_ele/diccionario/comprendonauditiva.htm).
6. Martín Leralta S. Competencia estratégica para la comprensión auditiva en español como lengua extranjera/S. Martín Leralta. – Colección Monografías nº 12. – 2009. – 172 p.
7. Martín Peris E. La didáctica de la comprensión auditiva / E. Martín Peris. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://marcoele.com/descargas/5/martin\\_comprendonauditiva.pdf](http://marcoele.com/descargas/5/martin_comprendonauditiva.pdf)

**REFERENCES**

1. Datskiv O. P. Formuvannia vmin' audiiuvannia majbutnikh uchyteliv anhlijs'koi movy iz zastosuvanniam dramatyizatsii [Forming future English teachers' listening skills with the use of dramatization] /O. P. Datskiv. – Naukovi zapysky. Serii: pedahohika. – 2016. – № 4. – S. 58 – 64.
2. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kul'tur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a textbook for the students of classical, pedagogical and linguistic universities] /O. B. Bihych, N. F. Borysko, H. E. Borets'ka ta in.; za zah. red. S. Yu. Nikolaievoi. – К.: Lenvit, 2013. – 590 s.
3. Robocha prohrama navchal'noi dystsypliny «Praktyka usnoho i pysemnoho movlennia ispans'koi movy» [Program of the academic discipline “Practice of spoken and written speech of the Spanish language”] / Berezovs'kyj V. O. – К., 2017. – 32.
4. Cassani D. Enseñar lengua/D. Cassani, M. Luna, Gl. Sanz // Barcelona. – 1997. – 575 p.
5. Diccionario de términos clave de ELE / Centro Virtual Cervantes. [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: [https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca\\_ele/diccio\\_ele/diccionario/comprendonauditiva.htm](https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/diccio_ele/diccionario/comprendonauditiva.htm)
6. Martín Leralta S. Competencia estratégica para la comprensión auditiva en español como lengua extranjera/S. Martín Leralta. – Colección Monografías nº 12. – 2009. – 172 p.
7. Martín Peris E. La didáctica de la comprensión auditiva / E. Martín Peris. [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: [http://marcoele.com/descargas/5/martin\\_comprendonauditiva.pdf](http://marcoele.com/descargas/5/martin_comprendonauditiva.pdf)

*Стаття надійшла в редакцію 03.10.2017 р.*

УДК: 378.147:371.13+811.111

DOI 10.25128/2415-3605.17.4.10

ТЕТЯНА ЄРЕМЕНКО

[germfilyaz@gmail.com](mailto:germfilyaz@gmail.com)

кандидат філологічних наук, професор  
Південноукраїнський національний педагогічний  
університет імені К. Д. Ушинського,  
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса,

ОЛЬГА ТРУБИЦІНА

[o.m.trubitsyna@ukr.net](mailto:o.m.trubitsyna@ukr.net)

кандидат педагогічних наук, доцент  
Південноукраїнський національний педагогічний  
університет імені К. Д. Ушинського  
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса,

ПРИНА ЛУК'ЯНЧЕНКО

[dajlin2009@gmail.com](mailto:dajlin2009@gmail.com)

кандидат педагогічних наук, доцент  
Південноукраїнський національний педагогічний  
університет імені К. Д. Ушинського  
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса,

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У  
КУРСІ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ»**

*Відзначено, що сучасна професійна освіта повинна бути спрямована на стимулювання самостійної діяльності особистості майбутнього вчителя іноземної мови і створювати нові можливості щодо його творчої самореалізації як суб'єкта управління цілісним педагогічним процесом, який прогнозує його цілі та завдання, організовує їхнє ефективне вирішення та оцінює якість досягнутих результатів. У зв'язку з цим одним із завдань фахової підготовки компетентного вчителя іноземної мови має бути активне залучення студентів до процесу пізнання та перетворення себе як менеджерів освіти через усвідомлення соціальної й особистісної значущості цієї професійної ролі та її прийняття. Для досягнення цієї мети переосмислено завдання і програмний зміст курсу «Методика викладання іноземних мов», а також підходи до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі його вивчення. Описано зміст та форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів щодо опанування основами рефлексивного управління у процесі вивчення зазначеного курсу в межах роботи над змістовим модулем «Аналіз вітчизняних та зарубіжних методів навчання». Запропоновано алгоритм роботи, детально описуються завдання в межах запропонованого алгоритму. Вказано, що перевагою представлених алгоритму роботи та завдань є фокусування уваги студентів – майбутніх вчителів англійської мови на особливостях управлінських процесів, що існують у взаємодії вчителя й учнів у процесі вивчення іноземної мови.*

**Ключові слова:** навчально-пізнавальна діяльність студентів, рефлексивне управління, професійно-педагогічна діяльність, майбутні викладачі англійської мови.

ТАТЬЯНА ЕРЕМЕНКО

кандидат филологических наук, профессор  
Южноукраинский национальный педагогический  
университет имени К. Д. Ушинского  
ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса

ОЛЬГА ТРУБИЦИНА

кандидат педагогических наук, доцент  
Южноукраинский национальный педагогический  
университет имени К. Д. Ушинского  
ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса

ИРИНА ЛУКЪЯНЧЕНКО

кандидат педагогических наук, доцент  
Южноукраинский национальный педагогический  
университет имени К. Д. Ушинского  
ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса

**ОРГАНІЗАЦІЯ УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ  
СТУДЕНТІВ В КУРСЕ «МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАННЯ  
ІНОСТРАННИХ ЯЗЫКІВ»**

*Отмечено, что современное профессиональное образование должно быть направлено на стимулирование самостоятельной деятельности личности будущего учителя иностранного языка и создавать новые возможности для его творческой самореализации как субъекта управления целостным педагогическим процессом, который прогнозирует его цели и задачи, организует эффективное решение и оценивает качество достигнутых результатов. Следовательно, одной из задач профессиональной подготовки компетентного учителя иностранного языка должно быть активное привлечение студентов к процессу познания и преобразования себя как менеджеров образования через осознание социальной и личностной значимости этой профессиональной роли и ее принятия. Для достижения этой цели были переосмыслены задачи и содержание курса «Методика преподавания иностранных языков», а также подходы к организации учебно-познавательной деятельности студентов в процессе*

## ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВАЦІВ ЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

его изучения. Описаны содержание и формы организации учебно-познавательной деятельности студентов в аспекте освоения основ рефлексивного управления в процессе изучения данного курса для работы над содержательным модулем «Анализ отечественных и зарубежных методов обучения». Предложен алгоритм работы, подробно описываются задания для работы по данному алгоритму. Указано, что преимуществом представленного алгоритма и заданий является акцентирование внимания студентов – будущих учителей английского языка на особенностях управленческих процессов, имеющих место при взаимодействии учителя и учащихся в процессе изучения иностранного языка.

**Ключевые слова:** учебно-познавательная деятельность студентов, рефлексивное управление, профессионально-педагогическая деятельность, будущие преподаватели английского языка.

TETYANA YEREMENKO

PhD (Linguistics), Professor  
South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky  
26, Staroportofrankivska Str., Odesa

OLGA TRUBITSYNA

PhD (Pedagogy), Associate Professor  
South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky  
26, Staroportofrankivska Str., Odesa

IRYNA LUKYANCHENKO

PhD (Pedagogy), Associate Professor  
South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky  
26, Staroportofrankivska Str., Odesa

### ORGANIZING STUDENTS' EDUCATIONAL AND COGNITIVE ACTIVITY IN THE COURSE «METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES»

*Modern professional education should be aimed at stimulating prospective foreign language teachers' self-guided activity and provide new opportunities for their creative self-realization as a performer of management of an integral pedagogical process, a performer who is able to predict its goals and objectives, to organize their effective solution and to evaluate the quality of the results achieved. Therefore, in order to train a competent foreign (English) language teacher it is necessary to involve students in the process of learning and transforming themselves into educational managers through understanding of the social and personal significance of this professional role and its conscious assumption. To achieve this goal, there have been reviewed the objectives and the program content of the course "Methods of Teaching Foreign Languages" as well as approaches to the organization of students' educational and cognitive activity in the process of its study. The article outlines the content and forms of organizing students' educational and cognitive activity in the aspect of their mastering reflexive management in the sphere of professional and pedagogical activity working over the content module "The analysis of the Ukrainian and foreign methods of teaching foreign languages" within the course "Methods of Teaching Foreign Languages". Accordingly, the goal was to draw students' attention to the general and specific moments of management of teaching English in two aspects: organizing English textbooks content; methods and forms of management of students' educational and cognitive activity as well as their speech activity offered by foreign and the Ukrainian authors. The students of the Faculty of Foreign Languages majoring in the English Language and Literature were involved in this research. The key aspect of the article is the scheme of work and the tasks suggested within this scheme. The experience of the scheme implementation is described. The advantage of the scheme and tasks offered is the possibility to focus future English language teachers' attention on the peculiarities of management processes taking place in a teacher – students' interaction in teaching a foreign (English) language. Thus, integrating such training on reflexive management into the process of pre-service foreign language (English) teachers' professional education is a rewarding experience.*

**Keywords:** students' educational and cognitive activity, reflexive management, professional and pedagogical activity, future English language teachers.

## ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІТЕРАТУРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У світлі реформ сфери освіти в Україні набуває особливої актуальності проблема підвищення якості підготовки вчителів до професійно-педагогічної діяльності на рівні вимог, які ставляться сучасним суспільством. У роботах науковців, зокрема Е. Карпова [2], Н. Кічук [3], З. Курлянд [5], О. Цокур [6], педагогічна діяльність учителя розглядається як цілісна сфера, сутність якої виявляється на двох якісно різних рівнях: теоретичному і практичному, де здійснюється вирішення різних педагогічних завдань. Вчені вважають, що логіка вирішення педагогічних завдань передбачає здійснення вчителем (викладачем) системи управлінських дій, починаючи від проектування предметного змісту і форм спільної діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу та завершуючи реалізацією означеного проекту в безпосередніх умовах навчання і виховання з подальшою оцінкою його ефективності. О. Кудрін [4] стверджує, що рефлексивне управління є іманентною, необхідною та атрибутивною рисою навчально-виховного процесу, який має суб'єкт-суб'єктний характер. У фокусі нашої уваги –

проблема опанування під час навчання у вузі майбутніми вчителями іноземної (англійської) мови способами реалізації функцій рефлексивного управління у сфері професійно-педагогічної діяльності.

У дослідженні [1] нами розглянуто проблему організації професійної підготовки майбутніх учителів, здатних до реалізації функцій рефлексивного управління. З урахуванням напрацювань науковців продовжуємо вивчати зміст і форми професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної (англійської) мови щодо оволодіння ним основами рефлексивного управління у сфері його майбутньої професійної діяльності.

**Мета статті** – описати зміст та форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів щодо опанування основами рефлексивного управління у сфері професійно-педагогічної діяльності в процесі вивчення курсу «Методика викладання іноземних мов».

Вказаний курс є однією з профілюючих дисциплін бакалаврської програми професійної підготовки студентів – майбутніх вчителів іноземної мови. Вивчення його покликане забезпечити основи теоретичної і практичної підготовки студентів до викладання іноземної мови у середній школі. Так, для опанування студентами як майбутніми вчителями англійської мови способами реалізації функцій рефлексивного управління у сфері професійно-педагогічної діяльності нами переосмислено як завдання і програмний зміст курсу, так і підходи до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів. У статті описано як здійснювалася робота над змістовим модулем «Аналіз вітчизняних та зарубіжних методів навчання» стосовно оволодіння студентами основами рефлексивного управління.

Зазначимо, що при рефлексивному управлінні вчитель іноземної мови здійснює такі функції: проектування предметного змісту навчально-пізнавальної діяльності учнів; конструювання форми їх спільної діяльності як учасників і суб'єктів взаємодії та комунікації у навчальному процесі. Відповідно нашою метою було звернути увагу студентів на загальні й специфічні моменти управління процесом навчання англійської мови у двох аспектах, а саме: організація змісту підручників з англійської мови; способи та форми управління навчально-пізнавального та іншомовною мовленнєвою діяльністю учнів, що запропоновані зарубіжними і вітчизняними авторами.

Для дослідження специфіки реалізації зазначених аспектів на практиці студентам в блоці самостійної роботи було запропоновано проаналізувати:

- усний метод (Р. Ладо, Г. Пальмер, Ф. Френч, А. Хорнбі, М. Фріз) і системи навчання читання М. Уеста, із конкретизацією сутності й підходів авторів до організації взаємодії з учнями, розглядом основних організаційних форм навчання в межах цих методів, з критичним аналізом специфіки рецептивних і репродуктивних вправ, а також нестандартних форм – типу «умовна бесіда» та «природна бесіда», з обґрунтуванням ролі передтекстових і післятекстових завдань;

- аудіо-лінгвальний метод (Е. Стек, І. Матп), з обґрунтуванням особливостей його психологічної і лінгвістичної природи, об'єктивацією принципів організаційної та методичної систем, демонстрацією типових вправ і завдань, виявленням досягнень, обмежень та недоліків цього методу;

## ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВАЦІВ ЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

• аудіо-візуальний метод (Д. Берн, Ж. Гугенейм, П. Губеріна), із характеристикою його психологічної і дидактичної основ, конкретизацією цілей навчання й принципів побудови методичної системи вчителя, демонстрацією специфіки етапів роботи з діалогом-зразком, зі стандартними та оригінальними вправами;

• сугестопедичний метод (Г. Лозанов), із характеристикою особливостей організації різнопланового спілкування і колективної діяльності учнів, демонстрацією принципів побудови навчально-методичного комплексу, обґрунтуванням ролі вчителя на кожному з етапів організації навчально-виховного процесу;

• комунікативний метод (М. Бернс, С. Савінґтон, М. Свейн), із конкретизацією основних цілей і завдань, установок та принципів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, характеристикою сфери взаємодії в системі «вчитель – учень», виокремленням прийомів організації іноземного спілкування, демонстрацією зразків типових і творчих вправ та завдань;

• метод активізації резервних можливостей особистості і колективу (Г. Китайгородська), із зазначенням його основних принципів та їх сутності, характеристикою етапів подання нового матеріалу, практики і тренінгу в іноземному спілкуванні, виокремленням критеріїв класифікації вправ та демонстрації їхніх моделей;

• системно-комунікативний метод навчання іноземних мов (Р. Мартинова, В. Плахотник), що передбачає розвиток іноземно-мовленнєвих умінь учнів на основі сформованості основних навичок, які відпрацьовуються у два етапи: за допомогою графічних, зображальних і вербальних опор у навчально-ігрових ситуаціях; без опор у ситуаціях спонтанної іноземної комунікації.

Алгоритм організації самостійної роботи студентів передбачав роботу в мікрогрупах, кожна з яких забезпечувалась списком основної і додаткової літератури, а також відповідними аудіоматеріалами й відеофільмами. Зокрема, завдання студентів включало перегляд кожного із шести відеоуроків з виконанням певних дій:

1. Переглядаючи кожний відеоурок англійської мови, студенти були скеровані на спостереження за діями вчителя й учня, щоб зафіксувати етапи уроку (lesson steps) й основні прийоми організації, мотивування та контролю (techniques) спільної діяльності учасників іноземного спілкування, властивих кожному із сучасних методів.

2. Після перегляду відеоуроків студенти повинні були визначити послідовність їхніх етапів й охарактеризувати особливості кожного з них.

3. Визначивши основні етапи відеоуроків, студентам пропонувалося проаналізувати їх з таких питань:

- Які дидактичні, виховні і розвиваючі цілі уроку?
- Які основні способи самопрезентації вчителя?
- Які основні риси його стилю взаємодії з учнями?
- Як здійснювалася презентація нового матеріалу?
- Як реагував учитель на активність учнів?
- Які навчальні дії учнів контролювалися вчителем і яким способом?
- Які мотиви пізнавальної діяльності стимулював учитель і яким способом?
- Чим характеризується загальна атмосфера в класі, які специфічні прийоми використовував учитель для її створення?
  - Які моменти уроку викликали в учнів найбільший інтерес і чому?
  - Які вправи та завдання використовувалися вчителем для досягнення поставлених дидактичних цілей?
- Які професійні ролі виконував учитель у процесі взаємодії з учнями, який ступінь їхньої ефективності?
  - Як контролював учитель розуміння своїх команд учнями?
  - Чи здійснював учитель оперативний контроль своєї власної діяльності і як саме?
  - Як заохочувалась ініціатива учнів?
  - Як і коли виправлялися помилки учнів?
  - Які організаційні форми та прийоми роботи застосував учитель і в чому їхня доцільність?

## ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІТЕРАТУРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

• Чому вчитель застосував саме таку стратегію й тактику роботи з учнями, в чому її сутність?

- Як організувалась індивідуальна і групова робота учнів?
- Які сторони методу, що застосував учитель, є найбільш сильними і чому?
- Чи є певні недоліки методу навчання англійської мови, який використав учитель, в чому вони виявилися?

4. Наступний етап роботи передбачав вирішення управлінських завдань, зокрема:

У контексті аудіо-лінгвального методу розробіть власний міні-діалог (до 7 реплік), сформулюйте умови вправ для його засвоєння учнями й організуйте діяльність учнів щодо опанування діалогом на практичному занятті.

Підготуйте список тематичної лексики і практично реалізуйте фрагмент уроку для її засвоєння за відповідним методом.

Сплануйте і проведіть фрагмент уроку англійської мови, формат якого передбачає організацію роботи учнів у малих групах, для чого виберіть 5 дій, об'єднаних ситуацією, продумайте порядок подання команд для введення словника (за аналогією до першого етапу уроку *Acting Out Commands*).

Організуйте роботу з учнями для введення дібраного вами тексту за сугестопедичним методом, використовуючи гру *Ball Toss*.

Зіграйте роль учителя, використовуючи прийоми методу для здійснення трьох форм виправлення помилок: обговоріть в групі успішні моменти уроку і труднощі, які виникли у вас під час організації роботи з учнями.

Сплануйте й реалізуйте на практиці один з етапів уроку англійської мови, що відповідає принципам комунікативного підходу. Поділіться своїми враженнями стосовно того, що було легким і важким у реалізації установок цього методу.

Особливістю організації навчально-пізнавальної діяльності студентів було те, що узагальнювальним лекціям, присвяченим проблемі аналізу сучасних методів навчання іноземних мов, передувала серія практичних занять, організаторами, інформаторами та ілюстраторами на яких були члени якої-небудь мікрогрупи. При цьому студенти самі розробляли цілі та програму проведення практичного заняття, розподіляли ролі, які вони змушені були виконувати, на основі розробленого ними завчасно сценарію, аналізували якість досягнення запланованих результатів і внеску кожного студента в загальну справу.

Готовність студентів до проведення практичних занять з аналізу сучасних методів навчання іноземних мов перевірялася викладачем за допомогою двох тестів. Перший вимагав від студентів розподілити в суворій послідовності етапи переглянутих відео уроків іноземної мови, тоді як другий тест передбачав визначення студентами характерних особливостей кожного із сучасних методів навчання іноземних мов з подальшим обґрунтуванням принципів взаємозв'язків у мікросистемі «вчитель англійської мови – учні».

Ще одним аспектом роботи щодо розуміння та засвоєння студентами навичок рефлексивного управління у сфері своєї майбутньої професійно-педагогічної діяльності як учителів англійської мови було те, що ми постаралися тісно зв'язати вивчення ними матеріалів з проблеми сучасних методів навчання іноземних мов та аналіз програм і підручників англійської мови. Наведемо алгоритм, відповідно до якого ми спробували залучити студентів до дослідницької діяльності для вивчення переваг і недоліків підручників англійської мови, а також виявлення способів організації та контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів у процесі рефлексивного управління їхнім навчанням англійської мови.

1. Загальні відомості:

- назва підручника, автор, місце і рік видання, кількість сторінок;
- підручник є самостійним виданням чи частиною навчально-методичного комплексу, до якого можуть входити книга для вчителя, робочий зошит, контрольні матеріали, комп'ютерні програми та ін.; підручник може бути використаний ізольовано від інших частин комплексу чи тільки в єдності з ними (аудіо/відеоматеріали); якість складників навчально-методичного комплексу (Доповнюють вони чи дублюють підручник? Ким озвучені аудіо/відеоматеріали?); характеристики адресата (Для кого призначено підручник? На який рівень володіння іноземною мовою розрахований? Які його соціокультурні особливості?).

## ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВАЦІВ ЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

2. Цілі: опанування лінгвістичною системою англійської мови; формування комунікативних навичок та вмінь; забезпечення інтегрованого навчання основних видів іншомовної мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо); відповідність вимогам (державному освітньому стандарту) навчальної програми; відповідність потребам учнів.

3. Зміст і логіка організації підручника:

- який лінгвістичний підхід використано під час створення підручника: структурний, функціональний, семантичний, заснований на дискурсі, комплексний підхід;
- вивчення яких аспектів англійської мови запропоновано в підручнику: граматики, лексики, фонетики, стилістики, словотвір тощо;
- в якому обсязі передбачено роботу над розвитком умінь в основних видах діяльності: аудіюванні, читанні, письмі, говорінні;
- які види текстів використано в підручнику: письмо, розмова по телефону, стаття, казка, «візуальні» тексти (малюнки, діаграма, схема тощо), інші види текстів;
- які типи текстів використано в підручнику: аутентичні, навчально-аутентичні, неаутентичні;
- чи подано тексти різних стилів: формальний, неформальний;
- чи враховується соціокультурний аспект під час створення підручника;
- чи передбачено свідоме опанування граматичних і лексичних навичок: ступінь збалансування граматичного й лексичного матеріалу в усіх параграфах підручника;
- чи відповідає матеріал нормам вживання, принципу частотності;
- який із варіантів англійської мови (американський чи британський) використано в підручнику;
- яка логіка структурування навчального матеріалу для ознайомлення з граматиною: індуктивна чи дедуктивна; чи подається в контексті граматичний і лексичний матеріал; чи в контексті ситуацій здійснюється тренування граматичного і лексичного матеріалу;
- чи враховується фактор рідної мови під час навчання іноземної мови;
- яка послідовність подання навчального матеріалу в підручнику: від простого до складного; від знайомого до незнайомого; чи забезпечена наступність, повторюваність; чи наявна різноманітність тощо;
- які особливості організації навчального матеріалу в параграфі: від ознайомлення до тренування і застосування; від роботи над правильністю вимови і мовлення до швидкості у використанні мовних конструкцій; від жорстко керованої мовленнєвої діяльності учнів до свободи вибору;
- які види вправ використано в підручнику: тренувальні, орієнтовані на застосування за зразком, ситуативно зумовлені, проблемні, тестові, завдання на самоконтроль, рольові ігри, драматизація, змагання;
- які види навчальної взаємодії подано в підручнику: фронтальна робота, парна робота, робота в малих групах, індивідуальна робота;
- чи відповідають завдання віку, потребам та інтересам учнів;
- чи стимулюють вправи пізнавальну діяльність учнів;
- як сформульовано завдання: чітко, доступно, розпливчато;
- наскільки гнучко використано матеріал у підручнику: параграфи можуть бути використані в іншій послідовності; підручник можна використати без якогось із компонентів навчально-методичного комплексу.

Отже, під час організації самостійної роботи студентів з аналізу підручників англійської мови ми орієнтували їх на здійснення дослідження за трьома критеріями: структурним (організація підручника), функціональним (характеристика адресата, мети та змісту підручника) і формальним (бібліографічні дані й оформлення підручника). Цих критеріїв, на думку провідних методистів з іноземних мов, достатньо, оскільки за їх допомогою створюється адекватна картина підручника, який оцінюється за його відповідністю навчальним цілям і можливостям учнів. Як результат, здійснюючи аналіз підручників англійської мови за цими критеріями, студенти таким способом оволодівали цілісними і системними уявленнями про сутність стратегій й тактики управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів на кожному

## ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІТЕРАТУРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

з етапів їхнього навчання, оскільки могли охопити в єдності різноманітності форм, прийомів, вправ і завдань сутність використаного в них методу навчання іноземної мови як способу досягнення поставлених освітніх цілей.

Відзначимо, що на лекції узагальнювального типу, на якій підводилися підсумки всебічного аналізу сучасних методів і підходів до навчання іноземних мов, ми підводили студентів до висновку про те, що технологія управлінського аспекту педагогічної діяльності вчителя в різних технологіях навчання залежить від таких факторів: типів функцій учителя, зумовлених його роллю в процесі навчання іноземної мови (партнер, організатор, консультант, наставник, менеджер тощо); ступеня контролю, здійснюваного вчителем на кожному з етапів навчального процесу; міри відповідальності вчителя за зміст, форми і способи організації навчання іноземної мови; стилю взаємодії вчителя іноземної мови з учнями.

У процесі роботи за описаним алгоритмом студенти також усвідомлювали і те, що взаємини вчителя й учнів у процесі навчання іноземної мови можуть бути різними: асиметричними (наприклад, при аудіолінгвальному методі: лікар – пацієнт, тренер – спортсмен, продавець – покупець тощо), або більш симетричними (наприклад, при комунікативному підході: друг – друг; колега – колега; член команди – член команди). Ролі того, хто вчить, і того, хто вчиться, в багатьох ситуаціях можуть доповнювати один одного, оскільки виявлення більшої ініціативи з боку учня потребує від учителя прийняття іншої ролі (наприклад, ролі фасилітатора процесу комунікації; незалежного учасника іномовного спілкування; спостерігача і дослідника).

Описаний алгоритм роботи реалізовано у процесі підготовки студентів спеціальності Філологія. Мова і література (англійська), 6 020303 на факультеті іноземних мов Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Як зазначено вище, студенти працювали згідно з запропонованою схемою під час вивчення курсу «Методика викладання іноземних мов» в межах роботи над змістовим модулем «Аналіз вітчизняних та зарубіжних методів навчання».

Підсумовуючи зазначимо, що під час організації навчання подібним чином нам вдавалось досягти значних результатів завдяки тому, що описаний алгоритм роботи та запропоновані завдання концентрували увагу студентів на особливостях управлінських процесів, що є у взаємодії вчителя й учнів при вивченні англійської мови. Усвідомленому оволодінню студентами основними функціями рефлексивного управління процесом навчання учнів англійської мови значною мірою сприяло саме порівняння специфіки поєднання елементів системи (управління, притаманного професійно-педагогічній діяльності вчителя іноземної мови, і дидактики). Воно дало змогу за абстрагування об'єктивувати специфіку окремих актів управлінських циклів навчально-пізнавальної діяльності учнів, що вивчають іноземну мову, та власне професійно-педагогічної діяльності вчителя, не затінюючи бачення діалектики їхнього тісного взаємозв'язку під час організації цілісного педагогічного процесу.

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань означеної проблеми. Воно відкриває можливість формування нової педагогічної свідомості та професійно значущих якостей у студентів як менеджерів освіти, що реалізовуватимуть й розроблятимуть іновачійні методи і технології управління новими типами закладів на основі опанування сучасними концепціями менеджменту й досягненнями передового педагогічного досвіду, який накопичено у сфері науково-педагогічного знання.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Єременко Т. Є. Організація професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови здатних до реалізації функцій рефлексивного управління / Т. Є. Єременко, О. М. Трубіцина // International scientific professional periodical journal "The Unity of Science" / publishing office Beranovych str., 130. – Czech Republic. – Prague, 2016 (April). – P. 32–35.
2. Карпова Э. Э. Категория качества в теории и практике профессиональной подготовки учителя: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.01 / Э. Э. Карпова. – Одесса, 1993. – 290 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя: монографія / Н. В. Кичук. – К.: Вища школа, 1994. – 156 с.
4. Кудрин О. В. Особенности подготовки студентов к педагогическому управлению в системе «педагог – учащийся»: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Кудрин. – Одесса, 1996. – 252 с.



5. Курлянд З. Н. Педагогические способности и профессиональная устойчивость учителя / З. Н. Курлянд. – Одесса, 1992. – 112 с.
6. Цокур О. С. Категория педагогического сознания в теории и практике профессиональной подготовки учителя: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01; 13.00.04 / О. С. Цокур. – Одесса, 1998. – 464 с.

#### REFERENCES

1. Yeremenko T. Ye., & Trubitsyna O. M. Orhanizatsiya profesiynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv inozemnoyi movy zdatnykh do realizatsiyi funktsiy refleksyvnoho upravlinnya [Organization of professional education of the foreign language teachers able to bring into practice the functions of the reflexive management]. International scientific professional periodical journal "The Unity of Science", April, 32–35.
2. Karpova E. E. Kategoriya kachestva v teorii i praktike professional'noi podgotovki uchitelya [The category of quality in theory and practice of professional teacher training]. Doctor's thesis. Odessa.
3. Kichuk N. V. Formuvannya tvorchoi osobistosti vchitelya: monografiya [Developing teacher's creative personality]. Kyiv: Vishcha shk.
4. Kudrin O. V. Osobennosti podgotovki studentov k pedagogicheskomu upravleniyu v sisteme «pedagog–uchashchiysya» [Peculiarities of students' training for pedagogical management in the «teacher–student» system]. Candidate's thesis. Odessa.
5. Kurlyand Z. N. Pedagogicheskie sposobnosti i professional'naya ustoichivost' uchitelya [Pedagogical abilities and professional stability of a teacher]. Odessa.
6. Tsokur O. S. Kategoriya pedagogicheskogo soznaniya v teorii i praktike professional'noi podgotovki uchitelya [The category of pedagogical consciousness in teacher training theory and practice]. Doctor's thesis. Odessa.

*Стаття надійшла в редакцію 12.10.2017 р.*

УДК 348.136:713.121

DOI 10:25128/2415-3605.17.4.11

АННА ДРАЧ

annadrach2017@gmail.com

старший викладач

Запорізький національний університет  
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя

#### НАВЧАЛЬНА КОМП'ЮТЕРНА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЧИТАННЯ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

*Охарактеризовано вітчизняний і світовий досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), а саме: комп'ютерних програм для навчання різних видів мовленнєвої діяльності, визначено критерії якості цих програм. Встановлено, що технологія створення і методика застосування навчальних комп'ютерних програм (НКП) загалом, і в навчанні читання художніх текстів студентів-філологів зокрема, передбачає виділення дидактичних засад, а саме: принципів (загальних і специфічних), функцій (мотиваційно-стимулюючої, комунікативної, інформаційно-пізнавальної, структурно-систематизуючої, організаційно-управлінської, тренувально-навчальної, виховної, розвиваючої, контрольної-коригуючої) та вимог (рекомендації щодо призначення, структури, інформаційних функцій, ролі навчальної комп'ютерної програми) навчання з використанням навчальної комп'ютерної програми. Охарактеризовано різні моделі навчальної комп'ютерної програми, серед яких три основні: перша модель містить вступну, основну та заключну частини; друга має вступну, основну, інформаційно-довідникову, заключну частини; третя за структурою відповідає першій моделі, а за змістовим призначенням – другій та передбачає застосування спрощеного варіанта техніко-комунікативних можливостей програмно-педагогічного забезпечення. Встановлено п'ять етапів створення навчальної комп'ютерної програми: визначення дидактичних засад конструювання; структурування навчального матеріалу; змістове наповнення складових; визначення техніко-комунікативних можливостей; написання сценарію навчальної комп'ютерної програми.*

**Ключові слова:** навчальна комп'ютерна програма функції, принципи, вимоги.